

Føroyingar - danir og undirgrundin

Oddagrein

SAMRÁÐINGARNAR við donsku stjórnina eru aftur settar. Fyrstu ferð var tað eftir ynki frá landsstjórnini, hesaferð eru tað danir, sum eru komnir við ynkinum. Tær verða so einferð seinst í oktober. Sagt verður, at tað er tí, at buskaparmálaráðharrin skal til New York. Tað eru so ikki bert hesar samráðingar, sum eru vomar settar. Eisini tær, sum lögmaður skuldi hava í London, blivu settar. Nu skal ein sjálvandi ansa eftir ikki at billa sær nakad inn og leggja annað í hesar setningar, enn at tær av nárligum grundum ikki kunnu verða sum ásett.

MEN tó er tað so, at ein spyr, hvussu tað ber til, at so tydingarmiklar samráðingar verða settar sum um tain var um ein ella annan vanligan skótufund? Hvussu ber tað til, at lögmaður gevur bretum avboð, tá alt er lagt til rættis? Er alt hetta liður í einum taktiskum spæli kundandi verð spurt!

NU tað fara at gangar nakrar vikur til komandi samráðingar við danir eru so eisini so mikil betri stundir hjá føroyingum og fyr tað dænum at gera upp støðuna. Ella sum Lise Lyck sigur við blaðið í dag, danir og føroyingar mugu gera sær greitt, hvat teir vilja við føroyska samfelagnum. Teir mugu hava eitt ella annað mál. Hon visir á, at tey mál, sum eitt nú danir higartil hava sett sær, hava ikki gagnað føroyska samfelagnum, sum tað atti. Hvat viðvikur samráðingunum hava vit frætt, at eisini spurningurin um olju verður á skrání. Ahugavert kundandi verð at vitað, hvat danir og fyr tað eisini føroyingar leggja í henda spurningin. Vit vita ju, at hann longu er inni í avtalunum, ta tain er um afturgjalding av avdrattunum av lánunum. Er tað so, at útli eru til inntøk frá slikari vinnu, so skal hon m. a. brukast til at gjalda dænum skuld aftur fyr.

ÓIVÁÐ er spurningurin um oljuna og undirgrundina nógv meira áhugaverdur og tydingarmikil, enn nakargevur sær fær um. Eru vit í veruleikanum í ferð við umvegis at lata vit dænum undirgrundina aftur? Ella er hetta ein nátturligur partur av einum sinamilum handli, har báðir partar kunnu bliva nøgdir? Tað eru mong í Føroyum, sum halda at danir skulu halda fingrarar vekk frá undirgrundini. Onnur halda, at er olja í undirgrundini, so er tað einki annað enn nátturligt, at danir, sum partur av ríkisfelagsskapinum, eru við í útviklinginum og fáa sin part av inntøkunum. Uppaftur onnur halda, at tað er skilgott longu nú fyr at fáa vent gongdini í Føroyum, at vit í stórru mun geva dænum grønt ljós fyr at vera við í einum komandi oljuvinnu. Tvs at vit longu nu til tess at kunna fóta okkum aftur, kunnu læna upp á einu móguliga komandi oljuvinnu. Tá verða danir at taka tjansin at missa pengarnar, um eingin olja verður. Og vit verða at halda orð.

Sosialurin

Síðu 2 viðmerking

Turrgeidandi skrøgg - og tilvenjing

Las eitt lesarabráv, sum fylti eina heila síðu í blaðnum (22.9.95), og spurdi so at enda meg sjálvan.

Hvat var so substansurin í hesum trivaliga lesarabrávi?

Tiverti noyddist eg at siga, at har var eingin substansur! Ein leiðandi maður í Tjóðveldisflokkinum kundi skriva seks spaltur um kreppuna og støðuna í Føroyum uttan at koma við nokrum sum líkist substansi. Hja teimum er altíð bert ein loysn, og tað er loysing. Men hvussu loysing konkret skal loysa samfelagsins trupulleikar, tað verður ikki sagt, og tað hevur ongantíð verið sagt av hesum flokki.

Kanska er forklaringin, at tað als ikki var ætlanin at koma við nokrum substansi. Hetta er ikki ein roynd at viðgera samfelagsins vandamál, soleiðis sum tey eru í veruleikanum.

Politikkur ella trúarjattan?

Hetta var ein religiøs trúarjattan, eitt bekennti til eina mytu, sum nú í trúgáttarliði verður endurtikin, soleiðis at meingheitin hoyrir, at hesin er rætttrúgandi enn Sterkur í trúnni.

Og í trúarspurningum hjalpa eingi argument. Hetta er líka gott sum teir bestu Guru ar í India, sum í djupari meditation við egnari kraft kunnu hevja seg upp frá undirgrundinum og sita í leysari luft ein halván tíma.

Men trúgvi ella mytologi loysa ikki tilfeingiskreppuna, heldur ikki hallið á figgarilógini, uttanlandskuldina, arbeiðsloysið ella nakad samfelagsligt problem.

Lygnir og avbrongingur.

Citat nr. 1:

„Inn tað er so vandandi val íð at føroyski skattgjaldarin hevur sett 200 mio. uppá kant í ein Framtaksgrann sum hevur sum fremstíðindanál at forðri privata vinnaávinum at fáa tótt fyr seg aftur við nýskapandi tiltekum.“

Fyrstær at Landið hevur bert sett 100 mio. í hetta feilag. Danska stjórnin hevur sett binar 100 mio. í Framtaksgrannin. Næsta er at Framtaksgrannin netupp hevur sum uppgávu at tryggja vinnaávinum gongd við kapitali, og tað er at privat fólk eiga hvørt

Ein lama nærst millum føroyskar politikkarar

Politikkarar høvja seg fram at loysa landsins trupulleikar og at visa leiðina fram. Tiverti høvi eg varhugan av, at tann vonleysa støðan ikki verður loyst við teim politikkarum, ið sita á Tingi í dag, hóast bæði skilgott og realistisk fólk eru í millum. Í heilum sæst og hoyrist hvussu teir geva øðrum skyldina. Øðrum politikkarum ella Donsku Stjórnini.

Ræðslan fyrri ti utlendaka.

Citat nr. 2:

„Ein føroyskan politikkar har rumsatt og livligt skuldi verið hjá øllum troyngingum í Føroyum og loysan av utlendaka sissum“ hevur flokkurin verið troynging fyrri og roynt at stíla. Her er tann breiði pensil frammi, stór og vælkingandi orð. Men her kemur tó fram, at ein partur av trúarjattanini hjá tjóðveldismonnum er at leggja sjogs millum seg og allar utlendskar ismar.

A fundi fyrri nogvum ar um síðani bleiv E. Patursson spurdur av einum persóni, sum seinni bleiv lögmaður, um hann (E.P.) gekk inn fyrri sosialismu ella kapitalismu? Maðurin svaraði sum oraklið í Delhi: „Eg eri Patursson og eg eri tjóðveldismaður.“ Fólk blivu ikki klókari av hesum svar, men tað var helst heldur ikki ætlanin. Hetta var eitt ritual, men samstundis smoygdi hann sær undan. Sama ger lesarabrávskrivarin, hann vil hvørki hava høgra ella vinstra. Tað verður lítið eftiri, ta hann frammanundan hvørki hevur høvd ella hala.

Men samstundis sum teir vendar sær móti utlendskum ummumsum, so delingateir seg sum „istær“ av versta slag „opprørtum“. Henda stíla skilgott, og ta frammanundan hvørki hevur høvd ella hala.

Men samstundis sum teir vendar sær móti utlendskum ummumsum, so delingateir seg sum „istær“ av versta slag „opprørtum“. Henda stíla skilgott, og ta frammanundan hvørki hevur høvd ella hala.

forklaring teir vilja hava hondina frá til at bruka allar ismar í ströndum fyrri endaliga loysnini loysingini. Kapitalismu, sosialismu, liberalismu, populismu, reaganismu og ta tann tíðin kemur - kanska tað, sum verri er.

Hervíð er ikki sagt, at eg veit um nakran molittan í flokkinum í dag. Tvoirtimóti kenni eg nogvar tjóðveldismenn, sum bæði eru sannir demokratir og góðir humanistar. Men ideologi í „eingin ismu“ kann slaa um til sin mótsetning og verða einhvørt ismu.

Ein lama nærst millum føroyskar politikkarar

Politikkarar høvja seg fram at loysa landsins trupulleikar og at visa leiðina fram. Tiverti høvi eg varhugan av, at tann vonleysa støðan ikki verður loyst við teim politikkarum, ið sita á Tingi í dag, hóast bæði skilgott og realistisk fólk eru í millum. Í heilum sæst og hoyrist hvussu teir geva øðrum skyldina. Øðrum politikkarum ella Donsku Stjórnini.

„Eskapisman vindur uppá seg“ (Eskapisma er at flyggja frá veruleikanum og vandamálanum har).

Halleluja politikkarar, mistøkini og tann manglandi realismen í 80'num verður fortroynd, gloynd burtur. Allir flokkarnar vóru hóast alt uppi í samgongum í farna 15 ára skeiði.

Men nu hava danskarar alla skuldina.

Mytan um knivin í bróðurbak.

Citat nr. 3:

„Kvettlið tann 6. oktober 1992 varð í smaltum sett at í kortið av „Frøgruppens“ í Føroyastjórnarvinnu mannafrá frammanundan.“

Hetta var ein konspiratoriskur planur, sum heryruppen hevði. Oktoberrevolutionin? Heldur var hetta sannleikans tími, ta realitetirnu vóru lagdir á bórðið. Hallelujakorið tagnaði. Hvi hevði okkara Landsstýri onga „herogruppu“, sum dagdi at siggja, at nu kom skredlið. Nei, „vi“ alene videsseði meina. Problemni verða ikki loyst men vit hava funnið ein leggjandi vit

hava funnið svikjaran. Tað vóru danir, sum stungu knivin í ryggin á okkum, tá vit høvdu hjalp fyrri neyðini. Her er tæta pláttid at spyrja. Hvat hevur áhuga at spjada hesa mytu? Sjálvandi í fyrsta lagi fólkaflokkurin, sum misti alt sitt økonomiska vald, Fiskasølu, Flaka virkin, Sjovinnubankan, og rættin at fiska frítt við ongum kvotum. Hetta vilja teir sjálvandi hava aftur. Tað er klárt. Harnæst kemur so tjóðveldisflokkurin, sum er í politiskari andstæðu, og roynt at venda flokksins vreiði móti donsku stjórnini. Sjálvandi. Teir droyma um loysing.

Hesin flokkur hevði áttíð rætt.

Citat nr. 4:

„Allir spádomar tjóðveldisloksins, og nakad varl afturat, eru gingin út.“

Líkamikið hvat alvarsmál, ið nevni verður í lesarabrávini, so hevði Tjóðveldisflokkurin rætt - tannverri, kunna vit siga í dag, leggur maðurin aftur, at, sum ein annar profetur. Hvørki meir ella minni, allir spádomar, allar førsagnar (og nakad varl afturat!) gingu út.

Tjóðveldisflokkurin hevur als ongar førsagnar, bert nogvar sagnar. Sagnar og mytur, sum verða tiknar upp aftur og upp aftur og upp aftur, so ofta og títt at henda tilvenjing gevur absintensur, um teir ikki fáa sitt rituellella fix. Tannverri kunnu vit siga í dag.

Umloypingar gerdir vinda uppá seg í føroyskum politikki

Í naturinum sæst ofta, at dyr, sum verja hvørt sitt óki, men koma grannanum ov nær, fara at sláas fyrri at verja sitt territorium. Men mitt í hesum bardaga kunnu tey visa ein loynan áburð, latast at leggja seg at sova, at vaska sær ella at bygga reidur. Hetta kallast á donskum ein „overspringshandling“ ella á føroyskum kanska ein „umloypingargerð“. Dyrin ella fuglin leisti at hava ar at gera, bert ikki ar at gera vóðir, sum skuldi verð hövudsuppgávan at verja territorium.

Í staðin fyrri umloypingargerðir krevjast loysnir, ikki „loysing“.

Skrøgg er einn turr elvandi drøp.

Rolf Guttusen, 25.9.1995